

19 545

Samenvoeging van de Raden van Arbeid en de Sociale Verzekeringsbank tot één organisatie

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID¹

Vastgesteld 20 oktober 1987

Het voorbereidend onderzoek gaf aanleiding tot het formuleren van de volgende opmerkingen en vragen.

De leden van de **C.D.A.**-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel, zoals het na amendering in de Tweede Kamer luidt, waarbij onder meer de titel van het wetsvoorstel werd gewijzigd.

Zij onderschreven de met de integratie nagestreefde doelstellingen: voorkomen van ontslagen bij afnemende werkzaamheden en efficiencyverbetering bij de uitvoering van de volksverzekeringen.

Zij waren het eens met een doelmatige cliëntgerichte uitvoering: in hoeverre de instellingsmogelijkheid van regionale adviescolleges daar een bijdrage aan kan leveren zal uit het overleg tussen de Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid moeten blijken.

De plaats en verantwoordelijkheid van de twee niet door werkgevers- en werknemersorganisaties aangewezen leden was de leden van de **C.D.A.**-fractie niet geheel duidelijk.

Enerzijds realiseerden zij zich dat vele rechthebbenden niet georganiseerd zijn anderzijds zagen zij niet waaraan deze leden hun keuze c.q. mandaat ontlenu.

Ook moeten zij eventueel als «regionale» kroonleden beschouwd worden.

Voorts vroegen de aan het woord zijnde leden zich af welke positie de toekomstige directeur inneemt ten opzichte van of in «zijn» adviescollege.

Ofschoon zij de voorliggende samenvoeging geenszins als een belemmering voor de toekomstige structuur der uitvoeringsorganisatie zagen vroegen zij zich wel af of dat ook geldt voor alle beslissingen na de samenvoeging.

Heeft de bestaande (slapende) SVR-commissie, die daar in de oude situatie op zou letten nog een taak in deze? Het was de aan het woord zijnde leden bekend dat sommige Raden van Arbeid contacten met betrokken uitvoerders in de buurlanden (België, Duitsland) onderhouden. Blijft dit voor pendelaars van belang zijnde contact bestaan?

Wordt er ook op departementaal niveau dergelijk overleg gevoerd?

Met name Belgische vakbondsvertegenwoordigers maken zich zorgen dienaangaande en wijzen onder meer op de individualisering van de AOW en de gevolgen voor de pendelaars.

¹ Samenstelling: Franssen (CDA), (voorzitter), mw. Bos-Beernink (CDA), Van der Meulen (CDA), mw. Jaarsma-Buijserd (PvdA), mw. Klaassens-Postema (PvdA), Van de Zandschulp (PvdA), Heijmans (VVD), mw. Vonhoff-Luijendijk (VVD), mw. Gelderblom-Lankhout (D66), Barendregt (SGP), De Gaay Fortman (PPR), mw. van Leeuwen (PSP), Schuurman (RPF), mw. Bolding (CPN) en Van der Jagt (GPV).

Wil de staatssecretaris toezeggen daar rekening mee te houden?

Welke verwachting heeft de staatssecretaris ten aanzien van de centralisatie c.q. decentralisatie als gevolg van dit wetsvoorstel? Mogen de aan het woord zijnde leden nu een doelmatige cliëntgerichte dienstverlening wordt voorgestaan, verwachten dat er meer bevoegdheden naar de regio's gedelegeerd worden?

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** merkten op dat de overwegingen die tot het wetsvoorstel hebben geleid in hoofdzaak terug te voeren zijn tot ontwikkelingen op het gebied van de automatisering en ontwikkelingen die het gevolg zijn van gewijzigde wet- en regelgeving. De combinatie van beide leidt tot wat benoemd wordt als «doelmatigheidsproblematiek» (memorie van toelichting en beantwoording van de vragen van de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid 6 november 1986, stuk nr. 7, bladzijde 6).

Deze concentreert zich voornamelijk op de ontstane en te voorziene personeelsproblematiek. De voorgestelde wetstekst «maakt een gecoördineerde aanpak van de zeer omvangrijke personeelsproblematiek mogelijk» (antwoord op de vragen van de Commissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid 6 november 1986, stuk nr. 7, bladzijde 6).

Het doel echter is «niet gelegen in vermindering van de werkgelegenheidseffecten, maar dient voorwaarden te scheppen voor een integrale aanpak» (memorie van antwoord, bladzijde 7).

Integrale aanpak kan – onder condities – wél de doelmatigheid verhogen, maar lost inderdaad aan een gebrek aan werkvolume weinig op.

Hoewel de leden van de fractie van de P.v.d.A. vooralsnog een scheiding van de uitvoering van demografische en werknemersverzekeringen voorstaan, konden zij zich wat betreft het totale personeelsbestand dat met uitvoering van sociale verzekeringswetten belast is een zodanig gecoördineerd beleid voorstellen dat de werkgelegenheidseffecten in *totaliteit* worden gezien.

De uitvoering in beide sectoren is immers niet zo «branche-vreemd» dat tot op zekere hoogte uitwisselbaarheid van personeel uitgesloten moet worden geacht. Zeker is dat het geval indien er sprake is van een gericht (bij)scholingsprogramma. In dit verband zouden zij graag in grote lijnen ingelicht willen worden over (te verwachten) mutaties in de omvang van het personeelsbestand dat betrokken is bij de uitvoering van sociale verzekeringswetten onder invloed van (te verwachten) regelgeving en automatisering(splannen).

Pas in een later stadium van de behandeling is door de inbreng van de zijde van de Tweede Kamer het begrip «cliëntgerichtheid» een rol gaan spelen als belangrijk uitgangspunt bij de reorganisatie van de uitvoeringsstructuur.

Het begrip heeft echter een grote mate van abstractheid behouden. Kan de staatssecretaris aangeven in welk opzicht het onderhavige wetsvoorstel wat betreft «bereikbaarheid» en «toegankelijkheid» (memorie van antwoord, bladzijde 2–3) een verbetering betekent ten opzichte van de oude situatie? Welke garanties zijn er voor effectuering van deze verbeteringen?

Automatisering is een belangrijke oorzaak voor reductie van het aantal noodzakelijk te achten arbeidsplaatsen. Automatisering kan echter ook tijd vrijmaken voor meer «cliëntgerichtheid».

Kan de staatssecretaris aangeven hoe de berekende prognoses met betrekking tot het aantal (in de toekomst te) vervallen arbeidsplaatsen als gevolg van automatisering tot stand zijn gekomen? Op welke wijze wordt in de berekening mogelijke kwaliteitsverbetering van de dienstverlening verdisconteerd?

Als overweging bij de indiening van het wetsvoorstel werd ook genoemd «deregulering» (memorie van toelichting, bladzijde 12). Het «wetsvoorstel leidt tot vermindering van de regelgeving, met name waar het gaat om de regeling van de verdeling van de werkzaamheden tussen Bank en Raden», aldus de memorie van antwoord (bladzijde 18).

De voorziene taakverdeling tussen de tot op zeer grote hoogte autonome, beslissingsbevoegde districtskantoren en het met name met staffaken belaste hoofdkantoor (nota naar aanleiding van het eindverslag, bladzijde 9) roept al snel de veronderstelling op dat er slechts sprake is van verschuiving van de regelgeving naar buiten de directe overheids sfeer.

Heeft de staatssecretaris inzicht in de wijze waarop de taakverdeling en de communicatie tussen districtskantoren en hoofdkantoor in het organisatiemodel vorm zullen krijgen? Is hij er, met andere woorden, zeker van dat de beoogde (overheids)deregulering niet vervangen wordt door compenserende bureaucratie binnen de nieuwe organisatie?

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden met belangstelling kennis genomen van de uiteindelijke besluitvorming over het wetsvoorstel in de Tweede Kamer en de bijbehorende moties en amendementen. Een en ander gaf de leden aanleiding tot het stellen van enkele nadere vragen hieromtrent.

Het met instemming van de staatssecretaris aangenomen amendement 12 strekt ertoe om tot uitdrukking te laten komen dat het onderhavige wetsvoorstel organisatorisch te beschouwen is als een besluit tot fusie van de Raden van Arbeid en de Sociale Verzekeringsbank. In concreto betekent dit dat de in het wetsvoorstel voorziene opheffing van de Raden van Arbeid afhankelijk is gemaakt van de loop van het proces dat moet leiden tot een gezamenlijk voorstel van het bestuur van de SVB en het bestuur van de Vereniging van de Raden van Arbeid aan de Sociale Verzekeringsraad. Voorzien is een periode van drie maanden na publicatie van de wet in het Staatsblad. Bij gebrek aan overeenstemming of bij onthouding van de goedkeuring aan het voorstel stelt de SVR een plan vast (artikel XXIV). Pas met ingang van het eerste kalenderkwartaal daaropvolgend treedt de wet in werking (artikel XXIX). Betekent dit dat het zelfstandige bestaan van de Raden van Arbeid minimaal drie en maximaal zes maanden wordt gecontinueerd?

Welke consequentie heeft dit voor het besluit van het kabinet om de eenmalige verruimde afvloeiingsmogelijkheid voor personen van 57½ jaar en ouder *in het jaar 1987* te financieren (memorie van antwoord bladzijde 15)?

Kan in deze verlengde overgangperiode de garantie worden gegeven van een onverkorte optimale uitvoering van taken?

De aan het woord zijnde leden vroegen tevens of, en zo ja op welke manier, er nog (marginale) toetsing van het betreffende plan aan de door de staatssecretaris gehanteerde criteria van doelmatigheid en cliëntgerichtheid zal plaatsvinden. Of wordt de toetsing geheel aan de Sociale Verzekeringsraad overgelaten?

De eveneens met instemming van de staatssecretaris aangenomen motie nr. 16 stipuleert dat aanvaarding van het wetsvoorstel geen (onomkeerbaar) eindpunt mag zijn in de nog te voeren discussie over de voorziening in de uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid. Dit, overigens door de leden van de fractie van de P.v.d.A. onderschreven, standpunt haalt echter een belangrijk fundament onder de besluitvorming uit. De Raden van Arbeid en de Sociale Verzekeringsbank hebben weliswaar de taak een veranderingsproces in gang te zetten, maar de richting van dat veranderingsproces is slechts te beschouwen als «voorlopig».

De toezegging van de staatssecretaris in antwoord op motie nr. 17, dat er in het eerste kwartaal een totaalvisie met uitgangspunten terzake van de algehele herziening van de uitkeringsorganisatie van de sociale zekerheid aan de Tweede Kamer zal worden gepresenteerd, impliceert bovendien dat óók onderhavige uitvoering van de demografische verzekeringen opnieuw herijkt zal (kunnen) worden.

Heeft de staatssecretaris inzicht in de reactie van de Raden van Arbeid en de Sociale Verzekeringsbank op deze besluitvorming?

Op welke wijze denkt de staatssecretaris, respectievelijk denken de Raden van Arbeid en Sociale Verzekeringsbank, vorm te geven aan de gevraagde niet «onomkeerbaarheid»?

Welke mogelijkheden staan ter beschikking om in een later stadium zo nodig de koers te verleggen?

Op welke wijze denkt de staatssecretaris, gezien zijn toezegging naar aanleiding van motie nr. 17, de «vinger aan de pols» te houden gedurende het, naar mag worden aangenomen, voortgaande proces van reorganisatie?

Het reorganisatieproces dat na aanvaarding van dit wetsvoorstel in gang gezet moet worden zal zeker een periode van drie à vijf jaar in beslag nemen. Op grond van de huidige gegevens lijken gedwongen ontslagen onvermijdelijk, hetgeen de motivatie van betrokkenen niet positief zal beïnvloeden. Onder deze condities zal dit zeker zijn effecten hebben op de beoogde «cliëntgerichtheid» tijdens – en wellicht ook na – dit veranderingsproces. De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen of het geen overweging verdient om na te gaan in hoeverre meer werkzekerheid voor betrokkenen te scheppen is, omdat zij deze cruciaal achten voor het realiseren van het beoogde doel. Ook in het kader van de «omkeerbaarheid» ware een nadere bezinning op deze problematiek te wensen.

Is de staatssecretaris bereid over deze kwestie in overleg met de Raden van Arbeid en de Sociale Verzekeringsbank te treden?

Hoeveel mensen (met welke functies) worden thans, gegeven de meest actuele prognoses, in hun werkzekerheid bedreigd?

De leden van de fractie van de **V.V.D.** vroegen zich af, hoe de staatssecretaris toe kan zeggen alert te zijn dat deelreorganisaties geen belemmeringen zullen gaan opleveren voor de toekomstige uitvoeringsstructuur, terwijl die toekomstige uitvoeringsstructuur de staatssecretaris nog niet helder voor ogen staat (Handelingen Tweede Kamer, bladzijde 98, 50–22, rk).

Een belangrijk vraagpunt is verder wat de betekenis is van de wijziging van de considerans met betrekking tot de praktijk, zoals die in de komende periode naar het inzicht van de bewindsman vorm zou moeten krijgen.

De aan het woord zijnde leden zouden van de staatssecretaris willen horen welke inhoudelijke waarde hij toeschrijft aan het in het wetsvoorstel opgenomen amendement inzake de beweegredenen (19 545, nr. 12).

Meent hij niet, dat diverse artikelen in het wetsvoorstel (bij voorbeeld artikel 1 en de hieruit voortvloeiende benaming «Sociale Verzekeringsbank» in volgende artikelen wellicht; artikel 24 zeker), dienen te worden aangepast?

Immers, wanneer sprake is van een fusie, gaan de onderhandelingen tussen partijen ook over de naam van het nieuwe concern en/of de samenstelling van het bestuur en de directie, waarin meestentijds vertegenwoordigers van beide partijen worden opgenomen.

Bovendien is er geen sprake meer van opheffen.

Is de staatssecretaris bereid, zo vroegen de aan het woord zijnde leden, om, indien de besprekingen tussen de besturen van de Sociale Verzekeringsbank en de Vereniging van de Raden van Arbeid hiertoe aanleiding zouden geven, het onderhavige wetsvoorstel en de huidige wet op de Sociale Verzekeringsbank en de Raden van Arbeid alsnog aan te passen? Dezelfde leden wezen erop, dat in het SER-advies van 1984 wordt gepleit om de Raden van Arbeid een vertegenwoordiging te geven in het bestuur van de Sociale Verzekeringsbank. Vindt de staatssecretaris het niet op zijn weg liggen om op een representatie vanuit de te vormen districtskantoren in het bestuur van de Sociale Verzekeringsbank aan te dringen, al was het alleen maar om althans op dit punt aan de relevante passages uit genoemd advies, gehoor te geven?

De voorzitter van de commissie,
Franssen

De griffier van de commissie,
Mevrouw Dijkstra-Liesveld